

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Broby-Johansen, Rudolf.; Rud Broby.

Kunst : en introduktion : de udenlandske
kunstværker fra S-t-u-r-m, Paris - Berlin - New
York -

Udgivet år og sted | Publication time and place: [Kbh.] : D.N.S.S [Det Ny Studenter-Samfund],
1924

Fysiske størrelse | Physical extent:

[32] s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

Rud Broby:

Kunsk.

[1924]

17.198-80

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130018998131

L

R U D B R O B Y
K U N S T

E N I N T R O D U K T I O N

DE UDENLANDSKE
KUNSTVERKER FRA
S-T-U-R-M
PARIS — BERLIN
— NEW YORK —

624 3635-00

D-N
I I
S-S

R U D B R O B Y
K U N S T

E N I N T R O D U K T I O N

DE UDENLANDSKE
KUNSTVERKER FRA
S-T-U-R-M
PARIS — BERLIN
— NEW YORK —

D—N
I I
S—S

Kunst er leg, gennem kunst lærer den unge livet. Gennem leg lærer barnet sine legemlige kræfter, gennem kunst prøver den unge sin ånds kræfter.

Kunst er spil. Barnet spiller med bold og kulørte nåle, den unge kunstner spiller med farver, toner, bevægelser og ord. Gamle barnlige sjæle spiller kort.

De unge tænker ikke, ti de ved. De gamle ved intet, skønt de tænker. I unge, hør ikke efter hvad de gamle lærer jer! Og spil ikke kort.

De gamle har villet lære jer om kunst, hvorom de intet ved. De har tænkt kunsten.

Kunst er ikke tænkning. De unge kunstnere ved hvad kunst er, ti de har følt den. Hør ikke efter hvad de gamle vil lære jer om kunst.

Kunst er ikke ubunden leg, men den er skønhedens lovbundne spil.

Kommunismen er fremtidens lov. Mellem fortid og fremtid står den revolutionære kamp. I den revolutionære kamp står ungdommen.

Kommunisme er plannæssighed og orden.

derfor skønhed. Vor tids kunstnere kæmper for orden og skønhed.

Det borgerlige samfund er brudt sammen. Den borgerlige tids kunst har ødelagt sig selv indtil døda. Dada er forrådnelsens standpunkt i kunsten. Århundreders kunst falder nu som et barn.

Men det ny barn leger sig ind i ungdommens spil. Barnet leger med byggeklodser. Kommunismens samfund må bygges av den revolutionære ungdom. At bygge er lovbundet spil.

De ny kunstnere spiller med byggeklodser. Endnu er den ny kunst lidt klodset, men elementær. Den konstruerer efter simple love. Den er konstruktivistisk som det kommunistiske samfund.

Det kommunistiske samfund som det endnu eksisterer er lidt klodset i begyndelsen.

Men det gælder først at begynde.

Unge kommunister må være konstruktivister.

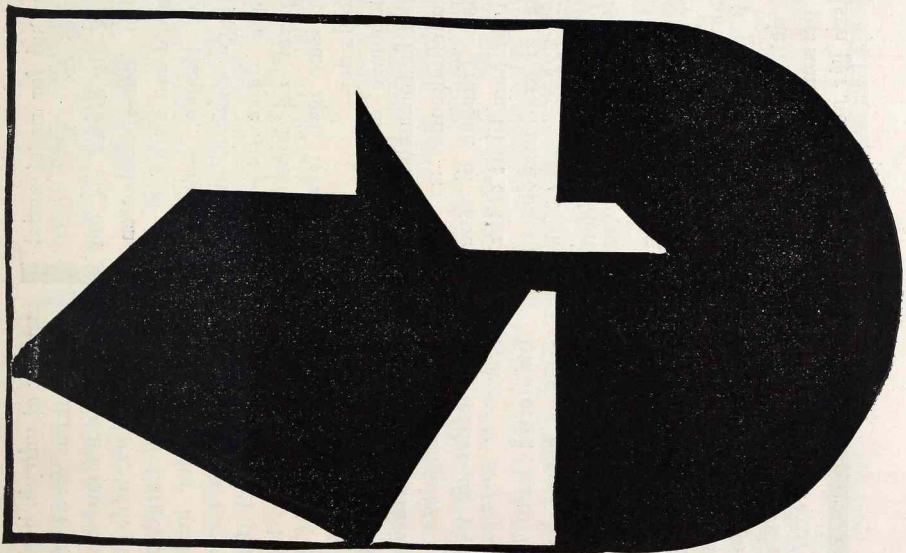
Kommunisme er orden og plan i livet. Konstruktivisme er orden og plan i kunsten.

De er begge skønhed.

H. L. M.

GUNNAR HESSELBO: AKVAREL

given tingene ud for noget andet end de virkelige er.

Der næst, at alt drejer sig om personligheden. Børsspekulanten, som tjener mere end andre, er en personlighed, skøgen, som har unormalt mange elskere, er det. Omkring disse større personligheder grupperer sig tilhængere, der så hver især igen føler sig som personligheder.

Faktisk kommer det for den borgerlige ved bedømmelsen af et menneske udelukkende an på, hvad han har. Trangen til skuespil, svindel får ham til at erklære, det vigtige er, hvad manden er. Fra det proletariske standpunkt kommer det alene an på mandens handlinger, værkerne.

Snakken om indiv. kvalitets udvikling er skabt af en åndsstatig tid, skabt af folk, som ikke kendte det at yde, producere, men alene det at samle, skrabbe til sig, sig personlig.

Opdragelsen går ud på at stop-

værk *er et udtryk*, beskriver ikke, afbilder ikke: *er*. Foregiver ikke at være andet end det er.

Det er klart, hvilket af disse to der må tiltale borgerånden. Hvad er det ikke for herligt bedrag: der hænger paa en væg et fladt stykke tøj med et par millimeter maling på, og man tror det er en skov. Hvor storartet er ikke Ellenor Glyn i hånden på en utilfreds kokkepike. Der kan hun — gaaeske vist kun i illusionen — færdes på engelske herresæder blandt lordet og pears og deres ladyer.

Imidlertid kom 1914, borgerlighedens gigantiske triumf. Ti millioner lig ligger spredt over europas jord, andre ti millioner mennesker vandrer sindsyge og som krøblinge i englands, tysklands, frankrigs hospitaler, alle sendt ud at kæmpe for formål, som ikke var deres, og som de ikke forstod. Fordi landets ka-

I.

Det 19. århundrede og begyndelsen af det 20. har været behersket af den 3. stand, som ved den franske revolution 1789 tog magten. Den førende gruppe: storfirmanden, har haft den materielle magt, direkte ved besiddelse af produktions- og fordelingsmaskineriet, indirekte ved klog udnyttelse af samfundets nationalistisk-militære elementer. — Gennem kirke, skole, kunst og videnskab har den bragt alle klasser sin klasses kultur.

Jeg fastslår to karakteristika for den borgerlige åndsform. De hænger begge nøje sammen med, at borgerskabet hovedsagelig bestod og stadig består af, ikke producerende, men handlende små og store geshæftsmænd.

Først falder i øjnene en uovervindelig trang til bedrag, illusion.

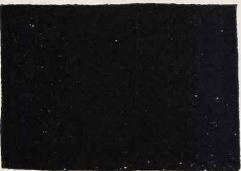
pe hukommelsesstof ind, formålet er at *ha* mest mulig viden: årstal, bynavne og begivenheder. At mennesket har en krop opdagede skolen for ti år siden, at det har nerver, sanser ved man ikke endnu. Resultatet er, at menneskene ikke mere lever: det at leve er at føle og handle — de beregner, overvejer.

Den kunst er bleven den førende, som talte til borgersjælens to dybeste instinkter: ejendoms-trangen og illusionslysten.

Nu dækker ordet kunst to helt forskellige begreber, de to, man i nutiden har givet navnene expressionisme (*expression-udtryk*) og impressionisme (*impression-indtryk*). Jeg vilde foretrække betegnelserne, for expressionisme: kunst, for impressionisme: ikke-kunst.

Det impressionistiske kunstaværk *gen giver et indtryk*, beskriver, afbilder, f. ex. en skov.

Det expressionistiske kunst-

DOESBURG: MALERIET
(Holland)

sionalt. Perspektivet, forsøget på at gi det en tredje — illusorisk — dimension er et usandt virkemiddel. Kunsten, som arbejder

deres stilleben' er andet end Norden, de skaber i virkeligheden for den kunstneriske ordens skyld. Mennesket kan ikke i virkeligheden gå på hovedet eller flyve, man kan ikke se fostret i hestens bug. Nej, men det drejer sig heller ikke om mennesker og heste, det drejer sig om nogle flade farveformer, som har lig-
hed med et menneskes eller en hests former (ellers ikke med menneskes eller hests væsen). På billedet hersker altså ikke naturlovene for mennesket og heste, men naturlovene for linjer og flader.

Den historiske udvikling er denne: Først Futuristerne, en italiensk malerskole, kommer fra afbildningen. Boccioni maler en afsked fx. Kunstneren maler ned, ikke selve scenen, men det af den, som er blevet tilbage i hans bevidsthed: lokomotivet set fra siden og forfra,

pialister behøvede kolonier sendtes landets arbejdere og bønder i døden. Personligheden Wilhelm og personligheden Clemenceau tilfredsstillede deres personlige behov. Verdensbedraget blomstrede sin sidste blodige blomstring.

For i den krig knækkede borgerlighedens d. v. s. personlighedens, individualitetens, illusionens, svindelens epoke halsen. 4. stand, den producerende, arbejdende, proletariatet indtager tredjers plads.

Den borgerlige svindel-kultur, hvor målet er opnåelse af personlighed, beregningssevne, afløses af en kultur, hvis mål er resultater, handling, produktion.

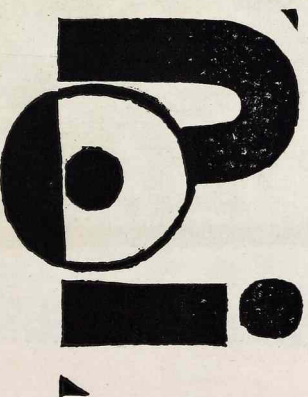
Jeg vender mig til denne den ny tids kunst.

II.

Maleriet.

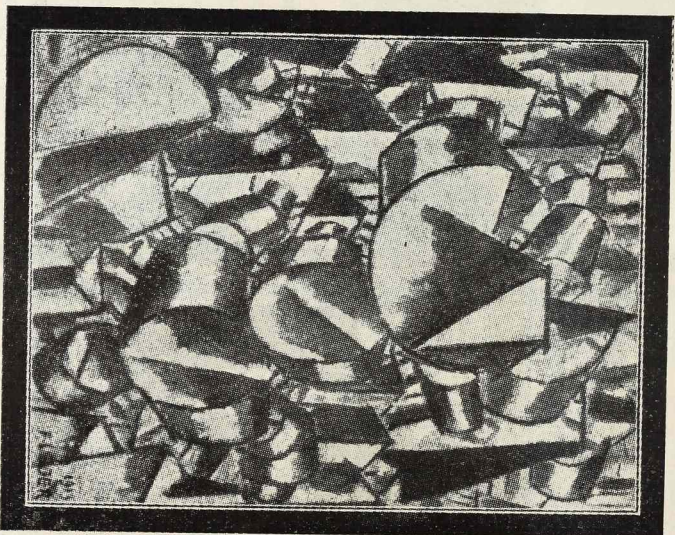
Det er kunsten at levendegøre en jævn flade, det er todimen-

med tre dimensioner, hedder skulptur. Maleriet er fremfor alt ikke reproduktion af natur eller noget andet, i så fald vilde det bedste billede være spejlets. Maleriet er en ordning af farve-

TITTEL FRA FUTURISTISK ORGAN

former. I en skuffe ordner man efter loven: formålstjenlighed. I et maleri ordner man efter loven: enhed i mangfoldigheden. At maleriets firkantede flade kræver andre love end den rumlige verden, har allerede de gamle malere forstået. Hvad er alle

LEGER, KONTRASTER
(Fr. Kubisme)

BOCCIONI: AFSEKED
(Ital. Futurisme)

CHAGALL: KUPERSTICK
(Russ. Expression.)

dets nummer, en signalmast o. s. v. Han maler det ned på lærredet, efterhånden som det dukker op i hans bevidsthed, uden komposition. Men ind over det hele tegner han nogle buede linjer, som måske fra først af er opstået af erindringen om røgskyerne fra lokomotivet, men som er blevet til direkte, bevidst virkning. (Linjer virker nemlig direkte, en tyk, skarptakket streg helt anderledes end en tynd, blødt buet.) Disse linjer vækker i os en rytme. Hvordan ved vi ikke. Ved vi hvordan, hvortor hertet slår i os? Det forholder sig ligedan med kunstværkets hjerte, dets rytme. Det pulser, lever.

Næste trin repræsenteres af de franske kunstere, hvis første navne er Léger og Gleizes. De anvender de allerelementæreste former: trekanten, firkanten, cirklen . . . for at al interessen

kan hæfte sig ved farven. For impressionisterne var farven bare en egenskab ved tingene. Kubisterne opdager farven som farve.

Den hovedsagelig midt-europæiske Expressionisme forener den rytmiske form med den rytmiske farve. Det er så selvfølgelig ligegyldig, om billedets form eller farve findes hos rumlige genstande eller ej. Førende navne er Chagall, Marc, Klee.

I det abstrakte maleri, skabt af russeren Kandinsky, er de altid kunstnerisk ligegyldige associationer udelukket.

Merz-maleriet, fundet af Schwitters, har samlet op af smudset alle dagligdagens foragtede ting: sportvognsbilletter, plakatstumper, garntrisser, rusten ståltråd, knækkede søm . . . og af disse ydmyge ting komponeret brusende, nu-evige harmonier.

OPPRØR

SALA: PLAKAT
(D. N. S. S.)

MARC TRÉSINIT
[T. Expr.]

MERZ-DEKORATION
i D. N. S. S.s lokaler ved
da-da-festen i maj 1922.

Konstruktivism: Hele denne, stadig videreførende, udviklings resultat. Opstået i Rusland i nær tilknytning til de sidste års opbygning, er den helt fri for æstetisk ageren, halspæl for det andet («æstetiske») virkelige liv, ren for efterligning, dekoration; helt ud produktiv, kollektiv, praktik, plan, del af det virkelige liv. Bedst kendt i vesteuropa er foreløbig ungaren Maholy Nagy.

Betrægter man, gælder det frem

for alt at stille sig så modtagende som muligt, med sanser så åbne, så nøgne som muligt. At se med øjnene ikke med hjernen.

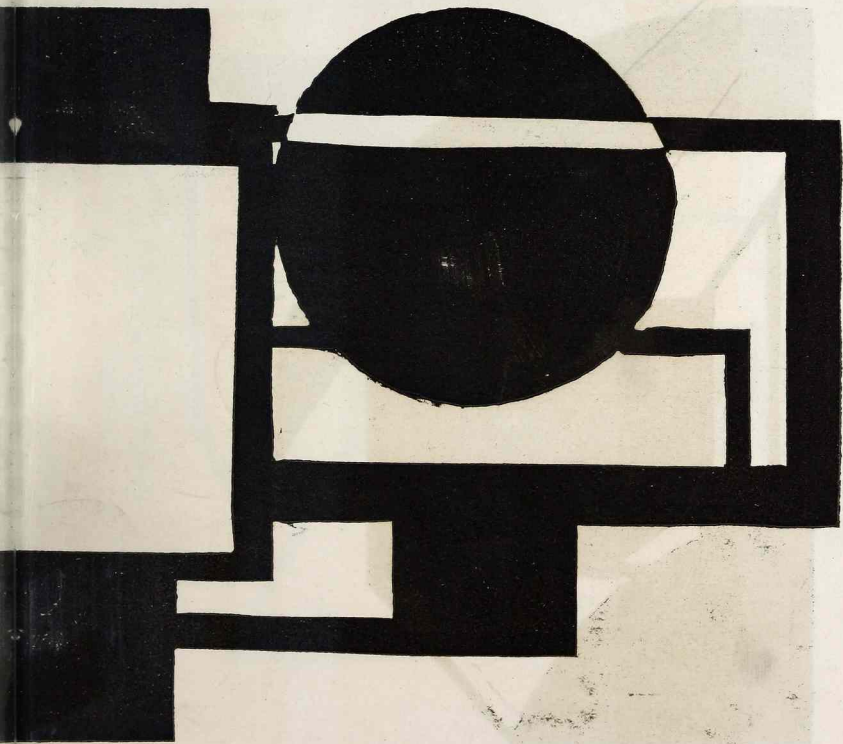
Hvad angår billedernes titler: navnet på et billede er nøjagtigt det samme som navnet på en person, givet efter samme tilfældige love, oftest af kunsthandleren af rent praktiske grunde (ivnf. navnene på adskillige af Goethes digte).

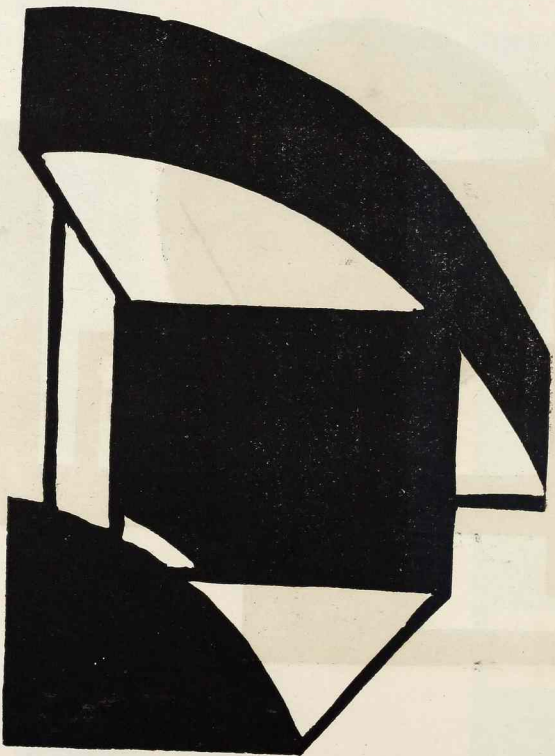
Hvad angår kunstindustri:

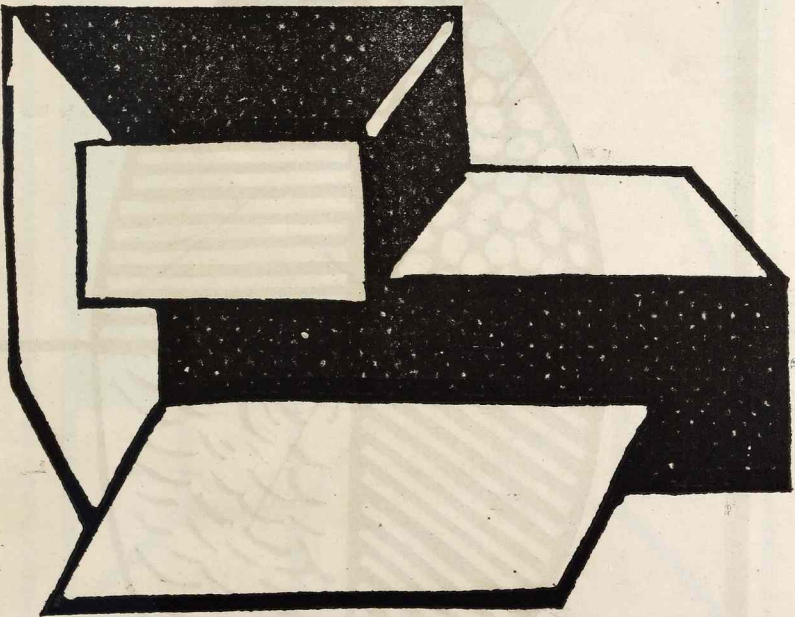
KANDINSKY: KOMPOSITION IV
(Russ. Abstrakt Maleri)

KASSAK: KONSTRUKTION
(Ungarn)

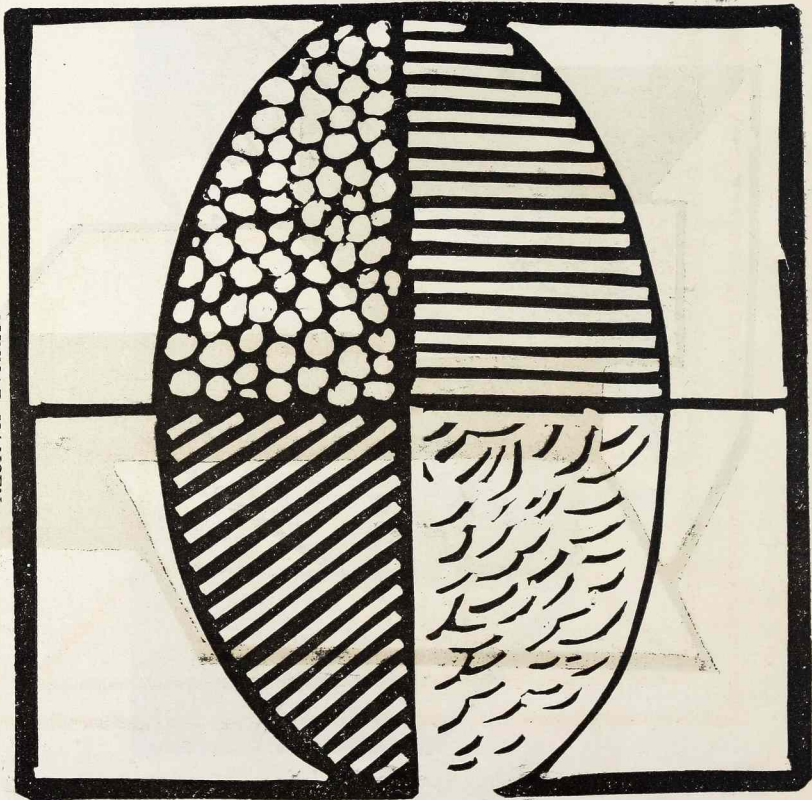

PERI: KONSTRUKTION
(Ungarn)

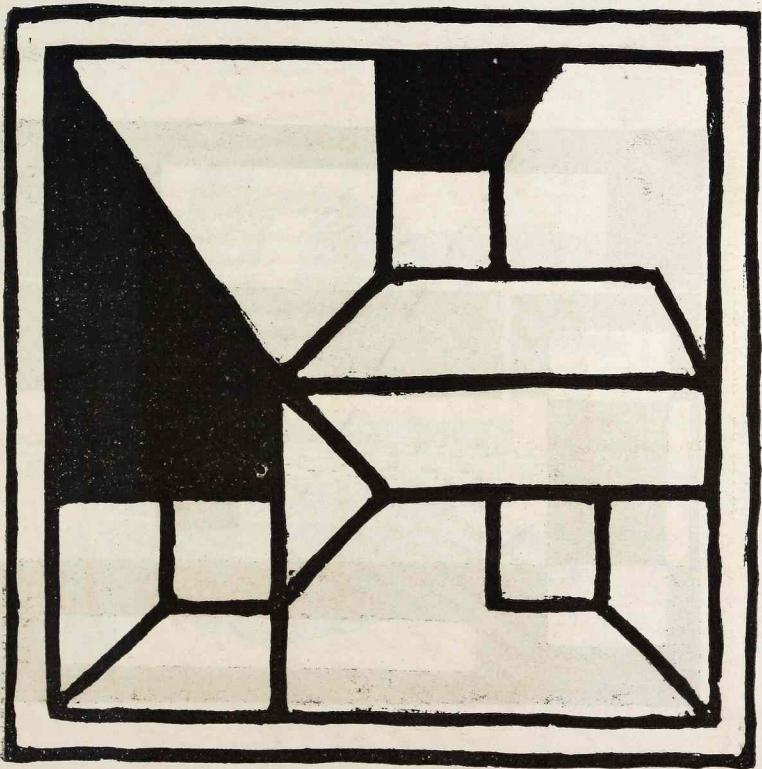
PERI: KONSTRUKTION
(Ungarn)

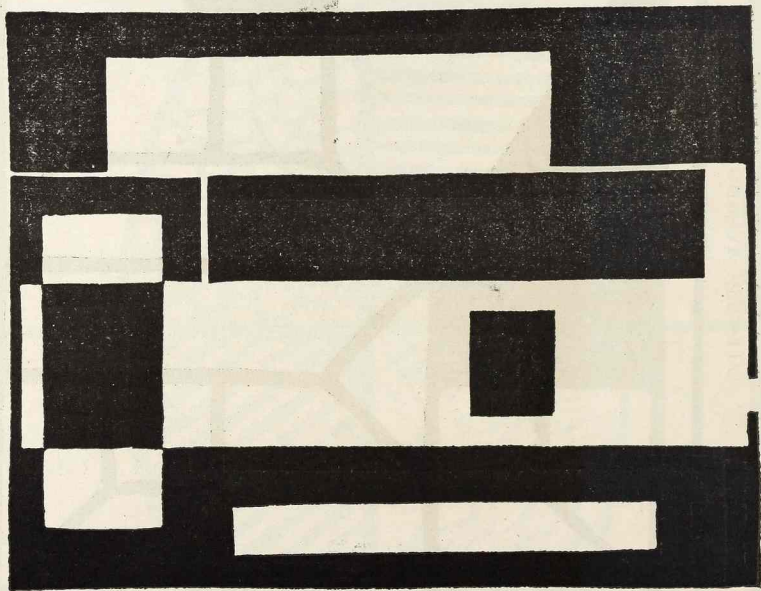

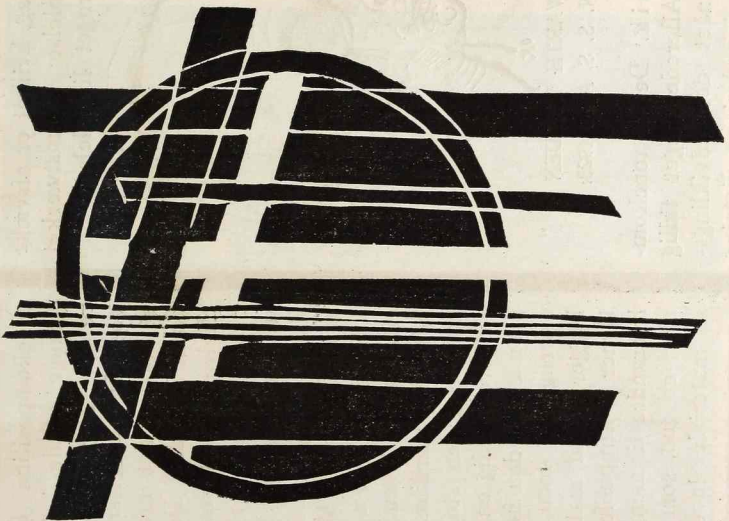
GUNNAR HANSEN
(D. N. S. S.)

GUNNAR HESSELBO
(D. N. S. S.)

БОРТНИК. ТРАСНИТ

MAHOLY-NAGY: LINDLEUMSNT
(Ungarn)

kunstindustri eksisterer ikke. Der eksisterer industrigenstande, som er forsynet med pynt, som skal vække behag, hvilket er alsvækket livstøjelse; kunstværket vækker forøget livstøjelse.

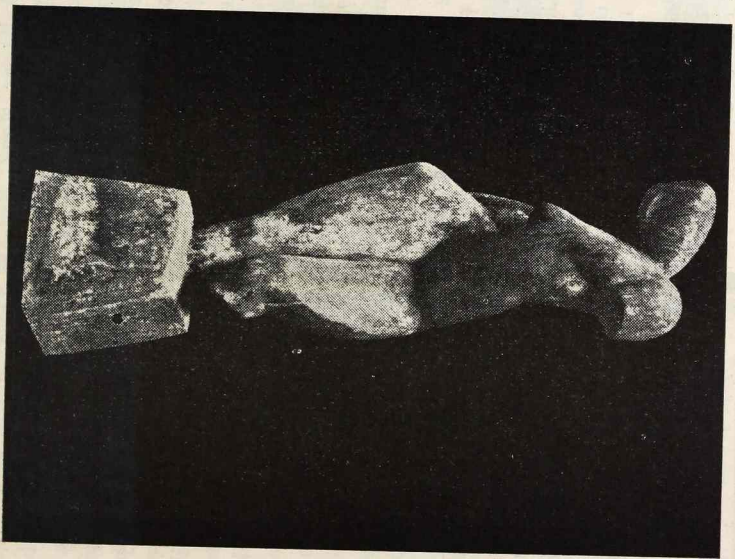

HERWARTH WALDEN
I D. N. S. S. April 1923.

Nu musik. Det er tonekomposition. Allerede meget tidlig har den nået det udviklingspunkt, der i maleri og digtning

betegnes af expressionismen. I dekadenceperioder forfalder den; der gives unsmalske, for hvem tonekomposition er en lidelse (mange hunde hyler hjerteskrærende, når man spiller Beethoven). Det er efter dette lettere at forstaa det raseri, den rene kunst har vakt. Det må være en lidelse for et ukunstnerisk menneske at møde et expressionistisk kunstværk. I nutidens musik er kun grund til at nævne et navn: Herwarth Walden.

Skulpturen har tidligere efterlignet levende ting. Man følte det værdiløse i at afbilde døde ting; en stol i marmor er alligevel stadig en stol. Archipenko er den første, som ikke efterligner, men komponerer, bygger af sit materiale: stenen, tårner klippeblokke ovenpå hverandre til menneskelige legemer; en gud, som skaber ud fra sit materiales love, suverænt.

ARCHIPENKO; SALOME
(Russ.)

der ind at bemale ædle stene?
Eller er ikke enhver sten »ædel«,
når den virkelig er sten? Ryt-
men er den lovmæssige bevæ-
gelse. Det er en fejltagelse, at
bevægelse opstår ved, at man er
bevæget, over sig selv eller an-
dre, den opstaar ved bevægen;
det er en fejltagelse, at rytme er
metrum. Metret er en misfor-
ståelse, danselegn fra græske
tragædiehåndskrifter, man troede
var læselegn.

Inddholdet? »Skønne tanker i
en skøn form« er en meningsløs-
hed. Tanker skal være klare. Et
digt er ikke en afhandling eller
en brevbog for elskende.

Men dette da:

Livet er onde løgne,
døden er ene sand,
tænd mine trætte øjne,
drømmenes fabelland.

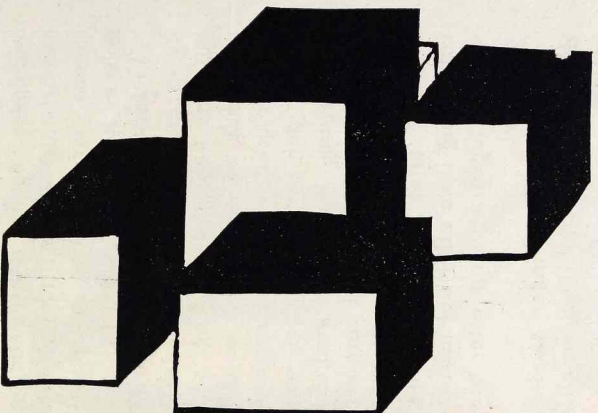
Derinde i søvnens dæmring
vokser der grønne træer,
og en, som jeg engang elsked,
meder jeg atter der.

ter. Tag et par digtsamlinger,
ny n Loreley, det går strygende.
Også andre versemål, fx See-
dorf: »Nu modnes hybned i vor
venstre side.....«

Det med den personlige ople-
velse er nemlig humbug. Alle
menneskers oplevelser opstår af
menneskelhedens fælles drift.
Enhver drift, også kærlighed, er
hunger. Tilfredsstillelse fordrer
andre, fordrer samvirken, un-
derordnen: etik. Simplet: det
at ta er betinget af at gi, at nyde
af at yde.

Harald Landt Momberg er den
første danske digter, som tillige
er kunstner. Obstejlder var født
i Stavanger.

Drama er hel-kunstværk af
form, farve, bevægelse og tone.
Det absolutte drama, uden uved-
kommende elementer eksisterer
endnu ikke. Den, der har gæ-
stet L o t h a r S c h r e y e r s
værksteder, set tysklands kul-

DOESBURG: SKULPTUREN

(Holl.)

Digtningens Materiale er ordet. Dens form rytmen. Der gives digte, hvor tanker skal dække ordene. Hvem er det, det fal-

Hør blodet, som buldrende brus
i bølger dybt i min favn,
hør luften, som skælver og suser,
Isoldes, Isoldes navn.

Til hjerterne selv er som fakler,
der brændende løfter sin ild.
Til hånden med bægeret vakler
drikker vi gensynet til....

Og skulde jeg vågne i morgen,
ej blændet af sol, men af sorg,
så vil jeg i solnedgangen
se mod den lykkes borg.

En personlig oplevelse i personlig form? Formen er den Heineske Loreley — rullestol. Hvad angår det med oplevelsen, har dette digt blandt sine andre fortrin det at være skrevet af ikke mindre end fem af skandinavens fortrinligste »unge digtere«. De syv strofer er plukket ud af digte af Ording og Øverland, Blomberg, Bønnelycke og Wildenwey. De fem Personers personlige oplevelser passer besynderlig godt sammen. Det hele er stillet sammen på fem minut-

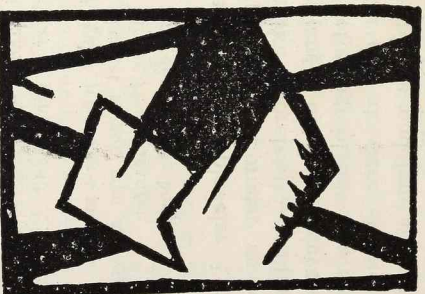
turverden rejse sig i raseri over hans »barnagtige galskab«, det, der kostede ham professorposten ved rigsakademiet i Weimar, aner tiden nær. Schreyers navn er egentlig det samme som navnene på billederne. En billedhugger og en danserinde og han arbejder sammen dag og nat: tonens, farveformens og bevægelsens kunst i ét: dramet.

Vi forkynnder kunsten, som ikke er personlig, men menneskelig. Herlige, skønne Ting, som er blandt os, som vi vil se den dag, vi ikke længere interesserer os for det personlige eget, men for tingene som de er omkring os, ordene, som toner i vort øre, farverne, som dirrer i nehhinden, alt efter sin lov. Stenen runder sig ikke efter det menneskelige legemes, men efter stens lov!

Revolutionen bringer sandheden tilbage. Sandheden er altid simpel.

Det er så ligetil: Digtet er ord, billedet farver, musikken toner, dansen bevægelse.

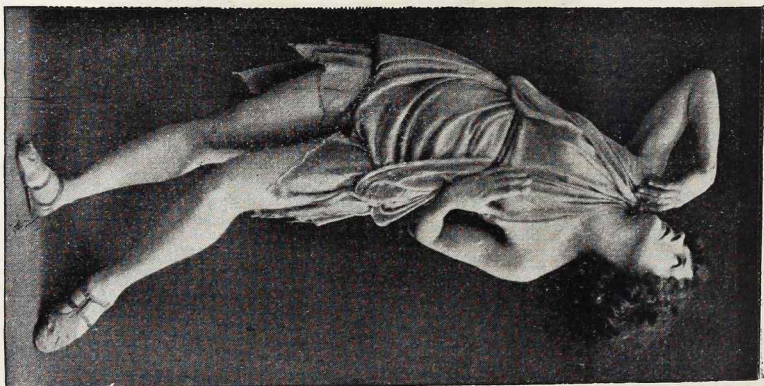
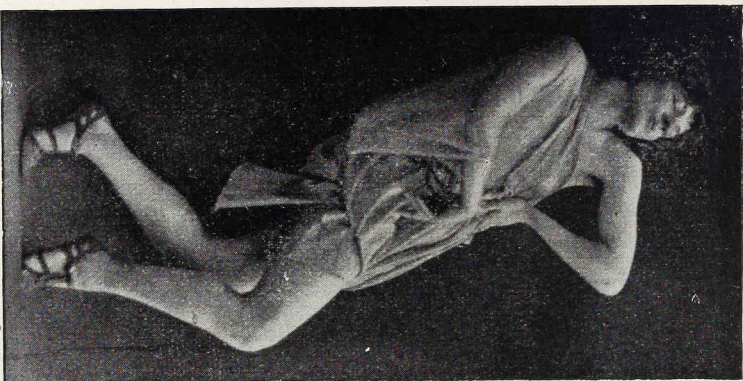
Kunst er den ekstatiske livsfølelse, er naturfolkernes sanseløst hengivne danse.

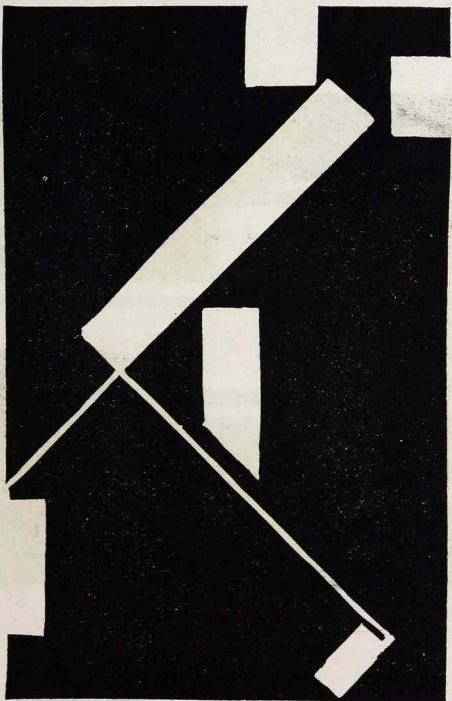
TORBEN HANSEN
D. N. S. S.

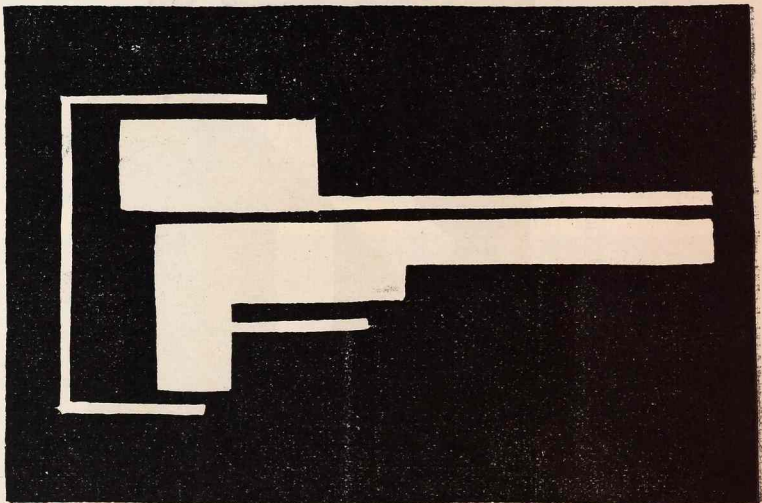
HAFENRICHTER: DANSESKJOLD
(Fra Schreyer-drama.)

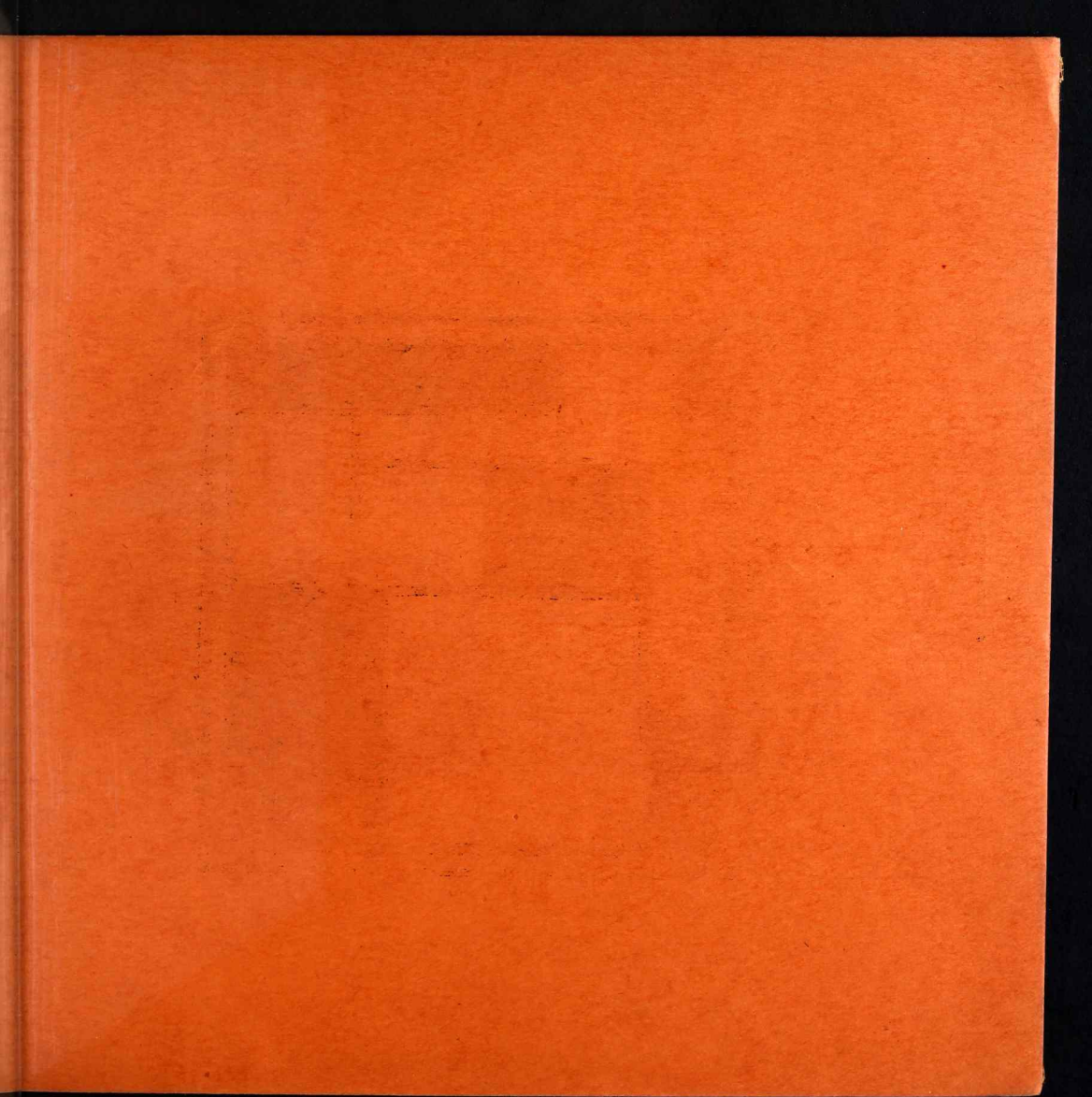
INGEB. LA COUR
(ST. FRANCISCO)
D. N. S. S. Juni 1923.

TOUR DONAS: TEGNING
(Fr.)

NERLINGER
(Tysk)

Հանրապետության Բարձրագույն Կրթության
Միջոցառումների Կենտրոն

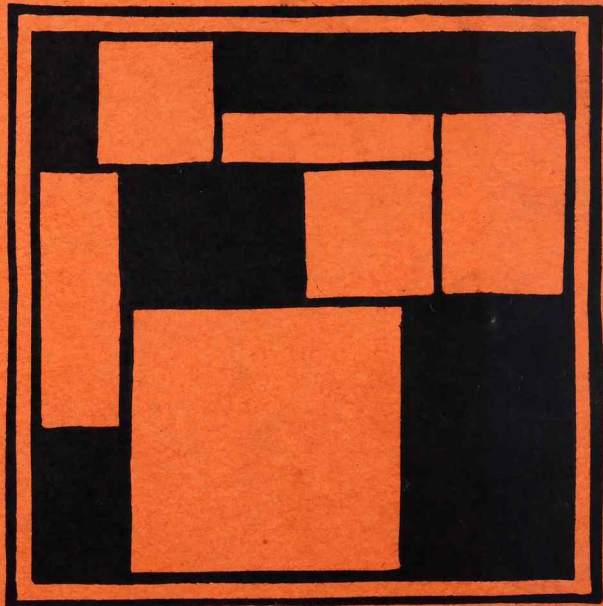

foto 195453

